

Alle helgens dag

Mattæus 5,1-12

3 Lovsynger Herren
36 Befal du dine veje
529 Med sorgen og klagen hold måde
78 Blomstre som en rosengård
728 Du gav mig, o Herre

*Har jeg gjort dig vred, almægtige Gud,
siden du har taget min gode mand fra mig?
Hvem skal nu pløje jorden?
Hvorfor forlod du mig, du min bedste ven?*

Disse ord er fra en sang, som jeg har fundet i en stor samling af næste 700 finsk-baltiske klagesange, indsamlet og udgivet i et stort anlagt værk. Jeg faldt tilfældigt over værket for nogle få måneder siden på et stort bogmarked i den finske hovedstad Helsinki.

Sangene er historiske tekster skabt af kvinder fra det kareliske område. Det er sange, som er blevet sunget i forbindelse med livssituationer præget af død og afsked.

De såvel jævne som billedrige tekster beskriver den sørgendes tanker og sind, og de formulerer mange af de spørgsmål og den klage, som melder sig hos os, når vi mister og skal sige farvel.

Klagesangene udfolder savnet og sorgen, smerten i tabet og uroen over det, som forestår, når man er ladet alene tilbage.

Vi siger: "Døden er et vilkår" måske for bedre at komme overens med det, som dybest set er så svært at forlige sig med. Vi ved godt, at det er et faktum, at vi en dag skal dø og en dag skal tage afsked med dem, vi holder af.

Jesus siger dertil: "Salige er de, som sørger".

Jeg har umiddelbart svært ved at forstå hvilken salighed, den sørgende ejer. Døden er tavs, og hvad bringer den andet end tab og tildækket jord? Jeg har svært ved at se saligheden i det at stå på kanten af en grav.

De kareliske klagesange, som alle verdens klagesange giver os måske en del af svaret.

Det, at klagesangene findes og synges, vidner om, at selvom dødens tavshed smitter og truer med at gøre os stumme, så er der sange og ord, som ikke kan holdes tilbage.

Klagesangene er udtryk for, at der er noget, der må siges, selv om vi står efterladt i et tomrum og er fyldt af sorg og savn.

Tab er altid tab af noget og tab af nogen. Det tabte er derfor også altid at begræde: tiden, der fløj, fællesskabet, der svandt, øjnene, der blev lukket i og hånden, der slap.

Det tabte fylder uundgåeligt hjertet med vemod og savn, og det bringer let klagesangen frem på vores læber. En klagesang om det tabte, alt det, vi i vores skrøbelige tilværelse er blevet givet i livet med hinanden og af Gud.

*

"Se nu at komme videre!", bebrejder vi så måske os selv, eller vi tænker det højt om en anden. Når vi har hørt klagen for tyvende gang og sunget den samme sang igen og igen. Men husk, klagen har sin ret! Er der en tid til danse, er der også en tid til at sørge.

Og hvori består så den sørgendes salighed, sådan som Jesus påstår? Måske i at den, der klager, vidner om det skabte liv.

Klagen fortæller om det, som har betydning. F.eks. betydningen af den bedste ven, sådan han besynges i den kareliske klagesang: "Hvorfor gik du bort, du min bedste ven?".

Dette spørgsmål i klagesangen rummer jo langt mere end en anfægtelse over dødens vilkår. Det er en sang om den bedste ven, som nu er væk, død og borte.

En sang om den gave, den bedste ven er. En sang om den gave, vi mennesker kan være for hinanden. En sang om, hvordan vores liv og dage får farve, fylde og mening af dem, vi deler dem med.

*

"Med sorgen og klagen hold måde", sang vi i den sidste salme før prædikenen (DDS 529,1).

Har klagen og sorgen sin ret, idet de fortæller om det, som har betydning for os i livet, så har denne verselinie også sin gyldighed.

Der er al god grund til fortsat at begræde det tabte, og i klagen synges sin kærlighed ud til alt det, vi har fået givet i livet og fællesskabet med hinanden.

Men der er altid mere at sige end klagen over det tabte. Alt ligger i det tabte.

Hvor svært det end kan være at gribe en ny dag, så er vi givet et ord og et håb, som rækker ud over tabet og holder os fast på livet. Dette håb kommer ikke fra os selv, men fra Gud

Den sørgende kan ikke åbne graven med sine hænder eller sprede sandet med sine fingre, sådan som den klagende ellers i sin desperation siger, hun vil gøre i en anden af de kareliske sange:

Vågn op, du som så tit har vækket mig
Ræk din hånd op fra graven.
Hvis du ikke kan rejse dig,
så vil jeg åbne graven med mine hænder
og sprede sandet med mine fingre

Her skal vi da endnu en gang trække Jesu ord frem i dag om, at salige er de, der sørger. Denne sætning står ikke alene og skal ikke forstås isoleret. Jesus siger: "Salige er de, der sørger, for de skal trøstes".

Den saliges salighed beror altså på, at Gud trøster os. Ligesom opfordringen i salmen er, at vi skal holde måde med sorgen og klagen, og i stedet lade Guds ord trøste og råde os(DDS 529,1).

Klagesange hører til i menneskers munde. Dem undgår vi ikke, men der er også en anden stemme, Guds stemme, som møder os med evig trøst.

Gud, lader aldrig døden få det sidste ord. Han kalder takken frem bag klagen og lægger samtidigt en ny sang i vores munde. En sang om, at han lever og nær i mørket, i den frosne jord, i sørgende sind og ved verdens ende. Og hvor han er, skal det blomstre og stummes læber skal synge med tak og glæde ikke kun om det forgangne, men også om dagen i dag og alle dage, der kommer.

I Jesu navn, det ske! Amen.

Biskop Elob Westergaard
Korsbrødregade 7
DK-6760 Ribe
eve(at)km.dk

